

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора медичних наук, професора Гасюка П. А.
на дисертаційну роботу Костюк Тетяни Михайлівни
за темою “Комплексна діагностика, клініка,
ортопедичне лікування та профілактика м’язово-суглобової дисфункції
скронево-нижньощелепного суглоба”,
представленої на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук
за спеціальністю 14.01.22 – стоматологія
до спеціалізованої вченої ради Д 61.051.008
при ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

1. Актуальність теми.

Захворювання скронево-нижньощелепних суглобів мають різноманітну етіологію та зустрічаються доволі часто. Серед них розрізняють дисфункціональні стани, артрити, артрози, анкілози, а також поєднані форми. З усіх пацієнтів, які звертаються за стоматологічною допомогою, ця патологія виявляється у 30-75%. Причому варто відмітити, що функціонально обумовлені форми патології суглоба діагностуються у переважній більшості хворих?

На сьогоднішній день в літературі неодноразово перевага віддається тому факту, що в етіології і патогенезі захворювань СНЩС мають значення не тільки оклюзійні порушення та патологічні процеси в зубо-щелепній системі, жувальних м'язах, але і психоемоційні та ендокринні розлади. При взаємодії двох факторів – емоційного та фізичного напруження може розвинути гіперфункція жувальних м'язів з появою в них болю та обмеження рухливості в суглобі.

Клінічними ознаками дисфункції СНЩС є біль в темпоромандибулярній ділянці або в жувальних м'язах, в ділянці вуха, клацання в області СНЩС в момент відкривання або закривання рота. Симптоми дисфункції СНЩС можуть поєднуватися з іншими станами або медичними проблемами (головні болі, дзвін у вухах). У зв'язку з цим багато пацієнтів звертаються до лікарів не стоматологічного профілю (оториноларингологів, невропатологів, хірургів, терапевтів), котрі, в свою чергу, будучи недостатньо ознайомленими з патологіями СНЩС, часто обмежуються симптоматичним лікуванням. Причому найчастіше саме больовий симптом змушує пацієнтів звертатися за лікарською допомогою.

У більшості випадків больова дисфункція СНЩС є функціональним розладом. Рушійними факторами подібного роду розладів можуть бути стреси, оклюзійні порушення, фактори механічного перевантаження м'язів, парафункція жувальних м'язів, функціональні та органічні зміни в різних відділах центральної і периферичної нервової системи. В даному аспекті великого значення набуває проблема, яка не дозволяє СНЩС і пов'язаної з ним мускулатури працювати гармонійно та відповідно, що призводить до даного розладу.

У науковій літературі даних щодо впровадження високоефективних лікувально-діагностичних методик відповідно до сучасних цифрових технологій практично не зустрічається. У зв'язку з цим робота є актуальною, оскільки дасть змогу підвищити ефективність діагностики, лікування та профілактики м'язово-суглобової дисфункції СНЩС у пацієнтів шляхом створення комплексної моделі захворювання, що в принципі і спонукало автора до детального вивчення даної проблеми.

Все вище зазначене свідчить про те, що автором підняті актуальні питання сучасної стоматологічної науки, які потребують свого вирішення.

Робота зареєстрована фрагментом наукової тематики науково-дослідної роботи кафедри ортопедичної стоматології Національного медичного університету імені О. О. Богомольця згідно з планом МОЗ України «Функціональна діагностика та мультидисциплінарний підхід до лікування порушень жувального апарату, обумовлених дисфункційними станами скронево-нижньощелепних суглобів» (№ державної реєстрації: 0114U001353).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна.

Автором проведено глибокий патентно-інформаційний та науковий пошук і детально проаналізована література за останні десятиліття. Наукові положення, сформульовані докторанткою в дисертаційній роботі є науково обґрунтованими та базуються на поглибленому аналізі даних сучасної літератури, отриманих результатах власних досліджень та їх обговоренні. Відповідно до мети та поставлених завдань, автор провела клінічний аналіз ефективності лікування м'язово-суглобової дисфункції СНЩС за розробленими та запропонованими алгоритмами, порівнявши з ефективністю традиційних схем лікування даної патології.

В процесі дослідження були застосовані сучасні методи (загальноклінічні, спеціалізовані клінічні, додаткові та статистичні методи числових даних) адекватні поставленій меті та завданням.

Достовірність отриманих результатів не викликає сумніву, оскільки підтверджується суттєвим обсягом проведених досліджень – в рамках наукової тематики «Функціональна діагностика та мультидисциплінарний підхід до лікування порушень жувального апарату, обумовлених дисфункційними станами скронево-нижньощелепних суглобів» було проведено дослідження 1073 пацієнтів, з яких 274 пацієнта були залученими до дослідження і яким було проведено діагностичні та лікувальні заходи відповідно до запропонованого автором алгоритму. Під час дослідження була проаналізована, ретроспективним аналізом архівного матеріалу, динаміка перебігу м'язово-суглобових дисфункцій СНЩС за десять років та оцінений спектр ускладнень і рецидивів цієї патології.

Автор сформулював аргументовані висновки, які відповідають меті та поставленим завданням дослідження.

В дисертаційній роботі вперше проаналізовано глибину розладів статичної та динамічної оклюзійно-артикуляційної складової ЗЩА у хворих із наявним больовим синдромом СНЩС відповідно шкалі прояву болю, визначено зв'язок найвагоміших клінічних проявів м'язово-суглобової дисфункції СНЩС, виявлено характер змін електроміографічних показників основних і додаткових жувальних, мимічних та шийних м'язів у пацієнтів на різних стадіях розвитку м'язово-суглобової дисфункції вищезазначеного суглоба, вивчено зв'язок електроміографічних показників та структурних характеристик жувальних м'язів за даними магнітно-резонансної томографії,

Автором також вперше охарактеризовано зв'язок стану судинного русла голови та шиї відповідно до розвитку дисфункційних порушень СНЩС за даними дуплексного сканування судин.

Вперше розроблено модель досліджуваної системи та створено комп'ютерну програму, яка дозволила відтворити патогенетичні механізми дисфункцій СНЩС, простежити за перебігом захворювання, відкорегувати напрям лікування і спрогнозувати можливі наслідки; розроблено новий пристрій та метод реєстрації оклюзійних співвідношень при м'язово-суглобовій дисфункції СНЩС для виготовлення лікувальної апаратури.

3. Наукове і практичне значення отриманих результатів.

В процесі дисертаційного дослідження дисертанткою розроблені та науково обґрунтовані диференційовані схеми заходів по попередженню прогресування захворювання та профілактики ускладнень м'язово-суглобової дисфункції СНЩС.

В дисертаційній роботі автором розроблено, запропоновано, а також впроваджено в практичну стоматологію ортопедичне лікування пацієнтів із м'язово-суглобовою дисфункцією СНЩС шляхом створення моделі візуалізації захворювання, яка розроблена на базі комплексного підходу з використанням сучасних комп'ютерних технологій, застосування яких дозволяє мінімізувати ризик діагностичної помилки та відповідно провести ефективне лікування.

Безумовно цікавими для практичної стоматології є запропонована автором конструкція пристрою для вдосконалення методу реєстрації оклюзійних співвідношень у пацієнтів з м'язово-суглобовою дисфункцією СНЩС та спосіб діагностики м'язово-суглобової дисфункції СНЩС, на які відповідно отримані деклараційні патенти України на корисну модель.

Результати дисертаційного дослідження мають теоретичне та практичне значення, тому можуть бути використанні як в навчальному процесі, так і в практичній діяльності лікаря-стоматолога.

На сьогодні, результати кваліфікаційної наукової праці впроваджені у навчально-педагогічний, лікувальний процеси фахових стоматологічних кафедр ВНЗ України, а також практичну діяльність комунальних та приватних медичних клінік.

4. Оцінка вмісту дисертації, зауваження.

Дисертаційна робота Костюк Т. М. “Комплексна діагностика, клініка, ортопедичне лікування та профілактика м'язово-суглобової дисфункції скронево-нижньощелепного суглоба” побудована згідно «Основних вимог до дисертації та авторефератів ДАК України» і складається із вступу, огляду літератури, загальної методики й основних методів дослідження, 3 розділів власних досліджень, аналізу та обговорення отриманих результатів, висновків, списку використаних джерел (містить 505 джерел, з яких 237 викладені кирилицею і 268 – латиницею) та додатків.

Принципових недоліків до дисертації та автореферату Т. М. Костюк під час ознайомлення не виявлено.

У “Вступі” автором обґрунтовано висвітлено актуальність теми, яка пов'язана з метою роботи. Мета та завдання дослідження чітко сформульовані. Автором коректно охарактеризовано наукову новизну та практичне значення даної роботи.

Зауважень до вступу немає.

Розділ 1 “Огляд літератури” викладений на 30 сторінках, написаний літературною мовою з критичним підходом, носить аналітичний характер та відображає сучасне бачення автором проблематичних питань.

Відповідно до поставлених завдань дослідження, огляд літератури складається з 5 підрозділів, в яких автор проводить аналітичний аналіз із питань термінології та розповсюдженості, етіології та патогенезу функціональних порушень скронево-нижньощелепних суглобів, актуальних проблем діагностики та клініки дисфункції скронево-нижньощелепного суглоба, а також сучасних методів лікування м'язово-суглобової дисфункції скронево-нижньощелепного суглоба та ефективності лікувально-діагностичного процесу. П'ятий підрозділ автор присвячує узагальненню огляду літературних джерел.

В кінці цього розділу дисертантка аналізує дані літератури з питань, що вирішуються та обґрунтовує доцільність розв'язання завдань особистого дослідження, акцентуючи увагу на потребі розробки нових та більш швидкісних, доступних у роботі цифрових програм діагностики.

Основні положення даного розділу оприлюднені в одній оглядовій статті у науковому виданні, яке входить до переліку міжнародної наукометричної бази Scopus.

Зауваження: в розділі трапляються посилання на літературні джерела минулого століття (281, 287, 443, 470).

В розділі 2 «Матеріали та методи дослідження» який викладений на 45 сторінках і включає 11 підрозділів наведена ретельна характеристика програми та обсяг дослідження матеріалу, особливості концептуального

підходу і дизайну дослідження, а також проведений опис методологічних підходів, які застосовувались в процесі досліджень.

Для вирішення поставлених завдань автором проводилось виконання дисертаційної роботи з дотриманням чітко сформованих етапів дослідження відповідно до оригінального дизайну роботи (рисунок 2.1 – дизайн-схема проведеного дослідження). Разом з тим, в процесі дисертаційного роботи використовувались *загальноклінічні* (обстеження ротової порожнини, фізикальні методи дослідження зубо-щелепового апарату, аналіз за Helkimo-Budovsky), *спеціалізовані клінічні* (модифікований аналіз за 10-ти ступінчатою шкалою FPS-R на основі Bayers, ТОБОЛ, Гиссенський опитувальник соматичних скарг), *додаткові* (аналіз діагностичних моделей щелеп в артикуляторі, комп'ютеризований прецизійний аналіз оклюзії T-Scan III, електроміографічне дослідження активності жувальних м'язів, комп'ютерна ортопантомографія та комп'ютерна конусно-променева томографія СНЩС, аксіографія, магнітно-резонансна томографія СНЩС, дослідження СНЩС за допомогою приладу BioJVA, дуплексне сканування судин), а також *статистичні методи* для систематизації та обробки отриманих чисельних даних.

Серед методологічних підходів дисертаційного дослідження, варто було б відмітити метод оклюзійного аналізу в артикуляторі, результати якого дисертантка вдало застосувала при проведенні вимірів зміщень нижньої щелепи від контактного положення центрального співвідношення щелеп до МП положення на моделях щелеп, проведеного згідно схеми науковців-попередників.

Особливої уваги заслуговує метод BioJVA – додатковий метод оцінки структурного та функціонального стану СНЩС, який ґрунтується на записі та аналізі звукових коливань і дозволив автору інтерпретувати частотні характеристики шумів у інформацію щодо характеру патологічного процесу, а відповідно встановити вірогідний діагноз.

Зауважень до даного розділу немає.

Результати власних досліджень знайшли своє відображення в трьох самостійних розділах.

Розділ 3 «Аналіз результатів дослідження пацієнтів з м'язово-суглобовою дисфункцією», розділивши на десять підрозділів, автор відобразила результати загального клінічного обстеження пацієнтів (3.1), результати методів оцінки та скринінгу болю у пацієнтів (3.2), результати рентгенологічного обстеження пацієнтів (3.3), результати дослідження за даними МРТ (3.4), результати дослідження діагностичних моделей пацієнтів (3.5), результати дослідження оклюзії з використанням комп'ютерного комплексу T-Scan III (3.6), результати даних аксіографії пацієнтів (3.7), результати дослідження BioJVA (3.8), результати вивчення даних електроміографії (3.9) та результати дослідження судин (3.10).

Перший підрозділ присвячений комплексному обстеженню 274 пацієнтів з м'язово-суглобовою дисфункцією. Okремо досліджено контрольну групу пацієнтів – 30 осіб. Дані висвітлені двома рисунками у вигляді діаграм із розподілом досліджуваних осіб за віком, статтю та загальною структурою комплексу скарг, а цифровий матеріал – в п'яти таблицях із розподілом обстежених пацієнтів за віком та статтю, клінічними дисфункційними проявами нейро-м'язових порушень і результатами клінічного обстеження пацієнтів трьох групобстеження.

Другий підрозділ автор присвятила результатам оцінки скринінгу стану пацієнтів за методикою ТОБОЛ. Аналіз та узагальнення при цьому було визначено відношенням пацієнтів досліджуваних клінічних груп до власного захворювання. Використання Гиссенського опитувальника соматичних скарг в даному підрозділі дозволило виявити інтенсивність емоційності скарг обстежуваних з приводу свого власного стану фізичного здоров'я, які пацієнти пов'язують з хворобою СНЩС та корелюють зі своєю депресією.

Результати ортопантомографії пацієнтів досліджуваних клінічних груп, аналіз змін кісткових структур СНЩС за результатами КПКТ та результати дослідження за даними МРТ презентуються автором в **третьому та четвертому підрозділах**.

В **підрозділі 3.5** автор відобразила результати дослідження діагностичних моделей пацієнтів методом аналізу оклюзійних співвідношень щелеп пацієнтів досліджуваних клінічних груп, який був проведений в аналоговому артикуляторі «Artex Type AR».

Аналіз результатів оклюзійних співвідношень із використанням комп'ютерного комплексу T-Scan III дозволив автору, аналізуючи параметри силової характеристики оклюзійного контакту, чітко відокремити нормативні контакти від надсильних контактів-перешкод та проаналізувати наявні контакти в **шостій складовій** даного розділу.

Результати аналізу одержаних параметрів кутів при аксіографії (**підрозділ 3.7**) дозволили дисертантці констатувати про те, що діагностичне значення мають всі, але питома вага змін у пацієнтів із м'язово-суглобовою дисфункцією СНЩС належить куту сагітального суглобового шляху, що свідчить про переважні зміни тиску, а відповідно перенавантаження бічних ділянок зубо-щелепного апарату.

В **підрозділі 3.8** автор презентує результати аускультативної методики дослідження ВіоJVA з візуалізацією графічних прикладів досліджень на двох рисунках (графічні реєстрації вібрацій під час відкривання та закривання рота у пацієнта).

Дев'ятий підрозділ даного розділу присвячений електроміографічному дослідженню пацієнтів досліджуваних автором груп, яке здійснювалося з вивченням біоелектричної активності основних, допоміжних жувальних та м'язів шиї в стані відносного спокою.

В заключному, **десятому підрозділі** послідовно викладений аналіз результатів дуплексного сканування екстракраніального відділу судин та

транскраніального сканування обстежуваних вищезазначених груп, де дисертанткою була проведена корелятивна оцінка порівняння та відповідності больової симптоматики, яка була однією із основних скарг у досліджуваних пацієнтів.

Одержані результати даного розділу вдало проілюстровані 23-ма якісними графічними зображеннями із аналізом вищезазначених результатів дослідження пацієнтів із м'язово-суглобовою дисфункцією та 41-єю таблицею з цифровим матеріалом, який повністю базується на фактичних даних та підданий статистичному аналізу, що забезпечує достовірність отриманих результатів.

Обсяг досліджень достатній для того, щоб зробити фундаментальні та логічні висновки.

Мотивуючись даними цього розділу автор акцентує увагу на тому, що відповідно до означених нею комплексних оцінок глибини ураження складових біосистеми СНЩС в подальшому були сформовані лікувально-діагностичні алгоритми. Така систематизація цілком, на думку автора, відображає ступінь прояву патологічних порушень саме нейро-м'язового комплексу у досліджуваних пацієнтів, включає в себе всі ланки порушень та дозволяє спрямовувати дії лікаря на необхідні лікувальні кроки.

Результати досліджень даного розділу знайшли своє відображення у 10 наукових статтях у фахових журналах, 3 з яких входять до переліку міжнародних наукометричних баз Scopus та Web of Science Core Collection, у 16 тез науково-практичних конференцій.

Зауваження – варто зазначити, що в розділі зустрічаються поодинокі технічні та граматичні огріхи.

Розділ 4. «Створення програми-додатку для ранньої оцінки та прогнозування розвитку м'язово-суглобової дисфункції СНЩС», містить 82 сторінки і включає 3 підрозділи.

В першому підрозділі автор вдало висвітлює розроблену та впроваджену нею прикладну програму-додаток для діагностики м'язово-суглобової дисфункції СНЩС, варіації застосування даної програми та відповідно її аналіз.

Результати даного підрозділу стосовно ранньої статистичної обробки отриманих параметрів, дозволила дисертантці проаналізувати динаміку перебігу процесу захворювання у кожного окремо взятого пацієнта.

Другий підрозділ цього розділу присвячений висвітленню формування та наповнення матриці алгоритму програми-додатку. Автор вдало наводить приклади роботи програми-додатку «PR», приклади синхронізації даних програмою «PR», візуалізації та відображення ушкодженої ділянки у пацієнтки на базі деяких методик дослідження попереднього розділу. Наприкінці підрозділу дисертантка констатує, що запропонована нею комп'ютерна система-додаток «PR» є не тільки накопичувачем та синхронізатором інформації анамнестичного портфолію пацієнта, а й дозволяє

проаналізувати певні етапи проведеної лікарської діяльності та надає можливості корекції обраного напрямку лікування вищезазначеної патології.

Третій підрозділ присвячений обґрунтуванню доцільності застосування розробленої авторкою методики, де акцентується увага на те, що розвиток та вдосконалення кожного з елементів системної програми-дodatка дозволяє отримувати максимально деталізовані та чіткі моделі, проектувати, візуалізувати та, за допомогою алгоритму програмних систем, зводити присутність людського фактору до мінімуму.

Виклад матеріалу є доказовим, підтверджений двома таблицями з цифровими даними та резюме в кінці розділу.

В цілому, розділ, з наукової точки зору, викладений послідовно, із логічним заключенням.

Основні наукові положення даного розділу оприлюднені в двох фахових наукових виданнях та деклараційному патенті України на корисну модель.

Зауваження.

1. Перспективною інновацією дисертаційної роботи слід вважати пропозицію застосування прикладної програми-дodatку «PR» для діагностики пацієнтів з дисфункцією СНЩС, при цьому автор недостатньо, на наш погляд, приділила уваги практичним рекомендаціям щодо забезпечення даної пропозиції в практичній стоматології.

2. Незважаючи на те, що основні положення розділу висвітлені у 2-х наукових статтях та деклараційному патенті, публікацій в матеріалах із обговоренням на науково-практичних конференціях відсутнє.

В розділі 5 «Особливості системного підходу в лікуванні м'язово-суглобових дисфункцій СНЩС», розділивши на чотири підрозділи, автор відобразила загальний аналіз проведеного лікування, обґрунтування та проведення лікування м'язово-суглобової дисфункції з використанням програми-дodatку «PR», порівняльний аналіз змін показників після лікування пацієнтів за запропонованим методом та обґрунтування застосування запропонованого методу для лікування м'язово-суглобової дисфункції СНЩС.

Цифровий матеріал даного розділу власних досліджень висвітлено в тридцяти дев'яти таблицях із результатами аналізу результатів даних, отриманих після лікування пацієнтів та аналізу ефективності лікування хворих за методиками, які застосувала автор в процесі дисертаційного дослідження.

Обсяг досліджень достатній для того, щоб зробити фундаментальні та логічні висновки. Наведена інформація статистично опрацьована з високим рівнем достовірності.

Звертає на себе увагу представлений наприкінці розділу загальний первинний алгоритм діагностики пацієнтів із м'язово-суглобовою дисфункцією СНЩС. За допомогою вищезгаданого алгоритму, заснованого на системному багатofакторному аналізі даних анкетного скринінгу, клініко-

функціональних параметрів оцінки артикуляційно-оклюзійної складової, нейро-м'язової складової та стану судинного русла у пацієнта, на думку автора, можна розробити методику лікування досліджуваної патології, її прогнозування, а також виявити найбільш значущі персоніфіковані фактори ризику дисфункції.

Результати досліджень даного розділу опубліковані в семи статтях фахових наукових видань, одна з яких входить до переліку міжнародних наукометричних баз, у матеріалах восьми міжнародних науково-практичних конференцій, а на розроблений пристрій для позиціонування щелеп в конструктивному прикусі для виготовлення лікувальних шин відповідно отримано деклараційний патент України на корисну модель.

Зауваження – розділ дещо перевантажений цифровим матеріалом, проте, для даного розділу дисертаційного дослідження є абсолютно обґрунтованим.

Розділ 6. «Аналіз ефективності лікування м'язово-суглобової дисфункції СНЩС» викладений на 18 сторінках та ілюстрований 3-ма рисунками з графічними зображеннями ROC-кривих чотирифакторної моделі логістичної регресії прогнозування ризику недосягнення ефекту лікування за зниженням больового синдрому за шкалою Байєрс та за показниками аксіографії.

В даному розділі чимала увага зосереджена на розроблених автором алгоритмах діагностики та лікування м'язово-суглобових дисфункцій СНЩС, котрі базуються на застосовуванні при проведенні первинних та періодичних диспансерних стоматологічних оглядів, і, на думку автора, допоможуть виявити патологічні зміни в біосистемі СНЩС, які можуть призвести до м'язово-суглобових дисфункцій та оцінити якість вже наданого лікування. Автор стисло підсумовує основні здобутки дисертаційної роботи. Варто зауважити, що даний розділ повністю викладено й оформлено у повній відповідності з основними вимогами ДАК МОН України.

В даному розділі проявляється вміння автора роботи аналізувати одержаний фактичний матеріал, робити узагальнення.

Автор стисло підсумовує основні здобутки своєї дисертаційної роботи та наочно резюмує наукову і практичну значимість дисертації, що полягає у розробці мультидисциплінарного методу діагностики та диференційованого ортопедичного лікування. Останній, на думку автора, дозволяє зменшити частоту ускладнень та рецидивів патології, скоротити терміни її лікування, підвищити ефективність останнього та досягти позитивного економічного ефекту. Саме тому розділ висвітлює теоретичну та практичну значимість одержаних результатів як для стоматології, так і для медицини загалом.

Зауважень немає.

Висновки та практичні рекомендації сформульовані відповідно до отриманих результатів, обґрунтовані, відповідають поставленим завданням дослідження та мають наукову та практичну цінність.

Зауважень до висновків немає.

Список літератури, що містить 505 бібліографічних джерел, з них 237 вітчизняних та 268 іноземних авторів, оформлено відповідно до загальних бібліографічних вимог.

Дисертація викладена на 368 сторінках комп'ютерного тексту та ілюстрована 59 рисунками, 97 таблицями, 1 схемою.

В додатках представлені таблиці з цифровим матеріалом розділів дисертаційної роботи та карт дослідження.

Зміст автореферату Т. М. Костюк повністю відображає головні положення дисертаційного дослідження.

Основні положення роботи відображені в 52 наукових роботах, серед яких 25 статей (з яких 5 у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз Scopus та Web of Science Core Collection) та 25 – у матеріалах конференцій та конгресів. Також отримано 2 деклараційних патенти України.

Зміст наукових робіт в повному обсязі висвітлює наведені положення дисертації згідно кожного розділу та практичні рекомендації.

Матеріали дисертаційної роботи доповідалися та обговорювалися на: науково-практичній конференції «Сучасна стоматологія та щелепно-лицева хірургія» (Київ, травень, 2012); Ювілейній науково-практичній конференції «Сучасна стоматологія та перспективні напрямки розвитку» (Ужгород, 19–20 жовтня 2012); III-му з'їзді Української асоціації черепно-щелепно-лицевих хірургів (Київ, 17–18 травня 2013); VI конгресі Південно-східноєвропейського медичного форуму (Одеса, 9–12 вересня 2015); Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасна стоматологія та щелепно-лицева хірургія» (Київ, 13 травня 2016); Конференції, присвяченої 80-річчю з дня народження проф. С. І. Дорошенко «Українська ортодонтична школа: вчора, сьогодні, завтра» (Київ, березень, 2016); Lublin Science and Technology Park S. A. Innovative technology in medicine: experience of Poland and Ukraine (Lublin, Republic of Poland, April 28–29, 2017); International Scientific Conference «Topical problems of modern science» (Warsaw, Poland, June 16, 2017); III International Scientific and Practical Conference «Topical researches of the World Science» (UAE, Dubai, June 28, 2017); Міжнародній науково-практичній конференції «Теоретичні та практичні аспекти розвитку сучасної медицини» (Львів, 23–24 червня, 2017); Міжнародній науково-практичній конференції «Медичні науки: напрямки та тенденції розвитку в Україні та світі» (Одеса, 16–17 червня, 2017); Міжнародній науково-практичній конференції «Медична наука та практика: актуальні питання взаємодії» (Київ, 1–2 вересня, 2017); Міжнародній науково-практичній конференції «Пріоритетні напрями вирішення актуальних проблем медицини» (Дніпро, 8–9 вересня, 2017); 7-а Міжнародній стоматологічній конференції студентів та молодих вчених «Актуальні питання сучасної науково-практичної стоматології» (Ужгород, 20-21 квітня 2018); Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасна стоматологія та щелепно-лицева ортопедія» (Київ, 11 травня, 2018);

Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасна стоматологія та щелепно-лицева ортопедія» (Київ, 11 травня, 2018); «The development of medical sciences: problems and solutions» (Brno, Czech Republic, April 27–28, 2018); Kujawska Szkoła Wyższa we Wrocławku (Cuiavian University in Wrocławek); «Prospects for the development of medicine» (Republic of Poland, December 21–22, 2018); «Topical Issues of the Development of Modern Science» (Sofia, Bulgaria, February 12–14, 2019); IV International Scientific and Practical Conference (Osaka, Japan, December 25–27, 2019); V International Scientific and Practical Conference (Liverpool, Great Britain, January 8–10, 2020); VII International scientific and practical conference (London, Great Britain, November 2–6, 2020); «Science and Education: Problems, Prospects and Innovations» (Kyoto, Japan, November 4–6, 2020); International scientific and practical conference «Today's problems in medicine, pharmacy and dentistry» (Romania, Arad, Desember 17–18, 2020).

Необхідно зазначити, що матеріали кандидатської дисертації не були використані Т. М. Костюк в даній дисертаційній роботі.

В процесі аналізу дисертаційної роботи хотілося б отримати відповіді від автора на наступні запитання:

1. В чому, Ви вважаєте, переваги конусно-променевої комп'ютерної томографії в діагностиці патології СНЩС у порівнянні з іншими променевими методами?

2. Чи враховувалися Вами супутні загальносоматичні захворювання пацієнтів при формуванні клінічних груп,?

3. Наскільки доступна розроблена Вами діагностична комп'ютерна програма-додаток «PR» для діагностики пацієнтів з дисфункцією СНЩС для широкого впровадження в стоматологічних закладах, що практикують?

4. Які профілактичні заходи, на Вашу думку, найдоцільніше варто було б запропонувати пацієнтам з патологією СНЩС?

5. Чи впливають, на Вашу думку, гендерні відмінності пацієнтів на лікування з дисфункцією СНЩС?

Висновок

Дисертаційна робота Костюк Т. М. за темою “Комплексна діагностика, клініка, ортопедичне лікування та профілактика м'язово-суглобової дисфункції скронево-нижньощелепного суглоба” представлена на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.01.22 – стоматологія є завершеною самостійною науково-дослідною працею та має безперечну наукову новизну і практичну цінність.

Робота містить нове вирішення актуальної наукової проблеми щодо підвищення ефективності діагностики, лікування та профілактики м'язово-суглобової дисфункції СНЩС у пацієнтів шляхом створення комплексної моделі захворювання на підставі розробки та впровадження мультидисциплінарного підходу, з використанням інноваційних комп'ютерних технологій.

За обсягом проведеного дослідження, глибиною аналізу, новизною отриманих результатів, обґрунтованістю і достовірністю висновків та положень, дисертація Костюк Т. М. за темою “Комплексна діагностика, клініка, ортопедичне лікування та профілактика м’язово-суглобової дисфункції скронево-нижньощелепного суглоба” повністю відповідає п. 10 «Порядку присудження наукових ступенів» Постанови Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів № 656 від 10.08.2015 року та № 1159 від 30.12.2015 року) щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.01.22 – стоматологія, а її автор заслуговує даного наукового ступеня.

Офіційний опонент:

доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри ортопедичної
стоматології Тернопільського
національного медичного університету
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України

П. А. Гасюк

Особистий підпис

Заступник ректора з кадрів та питань
Тернопільського національного
медичного університету

*Відрук офіційного опонента
наказано у спец. раді 15.04.2019 р.
власний секретар
О.В. Киболка*